

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

POLITIKAI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-utca 155. szám Gergurov-féle házban,
hova minden, a lap szellemi és anyagi részét illető köz-
lemények intézendők és minden díjak fizetendők.

A hacsamegyel nemzeti párt hivatalos közlönye.
Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.
Felelős szerkesztő és kiadóulajdonos:
Dr. MOLNÁR GYULA.

Előfizetési árak:
Égész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 fr
50 kr. — Egy óra 85 kr.
Egyes szám ára 10 kr., a vasárnapi szám 15 kr.

Horánszky a kvótáról.

Horánszky Nándor, a nemzeti párt elnöke, a napi politikának égető kérdéséről, a kvótáról egy sok gondal irt és nem csupán szerzőjének politikai állását, hanem a megpendi tett kibontakozási módot tekintve is igen érdekes dolgot bocsát a magyar közönség elé.

Az, a mit mond, e perczen, midőn a békés megegyezés eshetőségei szinte a minimumra szállottak le, annál inkább megfontolást igényel, mert azt igéri, hogy e kérdésnek minden alkalommal fokozódó nehézségeit redukálni fogja. A mi végső elemzésben a szerződő feleknek egyiránt érdeke. Ajánljuk e dolgot olvasóink figyelmébe azért is, mert a részletek tekintetében is sok gondolkodásra méltó adatot tartalmaz.

Magának a cikkelynek első részét alább közöljük.

I.

A monarchia két állama között fennálló kapcsolatból származó kiegyezési kérdések különbség nélkül nagy fontossággal bírnak és életbevágó érdekeket érintenek.

Ezek között azonban mind közjogi természetűre, mind pénzügyi jelentőségére, mind pedig megoldásának folyton szakporodó nehézségeire tekintettel, kiemelkedik a kvóta kérdése, mely — ha minden jelenség nem csal — ma a kiegyezési akció egész területét dominálja.

A kérdés megoldása nehéz is és kényes is, mert míg a vámszövetség, a bank, és a fogyasztási adók rendezése sem az alku, sem a megegyezés kényszerének alávetve nincsenek, sőt ezek fölött mindkét állam önnállóság intézkedhetvén, végső esetben ennek igénybevétele mellett minden anyagi károsítás és minden politikai gyűlölködés kikerülhetővé válik, addig a kvóta kérdésében törvény szerint egyik állam sem bírván önnálló rendelkezési joggal, hanem mindkét fél kötelezőleg alkura és megegyezésre, vagy végső esetben fejedelmi döntésre lévén utalva, hiányzik ama természetes megoldási mód, mely az önnálló rendelkezés útján, minden támadható sérelem elkerülésének törvényes biztosítékát szolgáltatathatná.

A kvóta megállapításának eme kényes természetét fokozza még az eljárás mód is, melyre a törvény ezt a megállapítást utalja, mert nem szükséges lövebben fejtegetnem, hogy azok az állapontok, melyeket egyszerűen az országos bizottságok a nyilvánosság előtt elfoglalnak, rendszerint míg is me-
vednek, sőt oly kérdések is, melyek bizalmas tárgyalások mellett sokszor talán abszurd természetükön fogva még csak szóba sem jöhetnek a nyilvánosság előtt, éppen az emberi gyöngeség lélektani törvényeinél fogva a „Rechthaberei“ versenygél-

seivé fajulnak és a helyett, hogy a tárgyalásokban az igazság eszméi egymáshoz közelebb jutnának, azokból egy elmérgesedett ügy kerül ki, melyet azután tovább kezelni és megoldani sokkal nehezebb, mintha annak semmi előzménye nem lett volna.

Ha már most mindezekhez a nehézségekhez még hozzávesszük azt is, hogy a kvóta megállapítását elodáznai nem lehet, mert e nélkül a fennálló alkotmány egész gépezetének működése megakad; akkor csakhamar világosan fog előtűnni állani, hogy az egyezkedési eljárásban sok okosságra és sok mérsékletre, az igazság fölismerésében és alkalmazásában pedig sok jóakaratra és teljes objektivitásra van szükség, mert ellenkező esetben könnyen bekövetkezhetik az, hogy a nemzet az ő saját akarata és saját hozzájárulása nélkül súlyos — és a mi fő — igazságtalan terhek viselésére lenne kötelezve, a mi azután előbb-utóbb a közjogi kapcsolat megrendülésére vezetne.

Es ime! az óvatosságra intő nehézségeknek ennyi sokasága mellett mit látunk? Lármás agitáció indul meg Ausztriában, hogy Magyarország kvótáját föl kell emelni. Megindul — és ezt jól jegyezzük meg — mielőtt még az eljárásra hivatott működésük megkezdették, vagy a számbavehető tényezők bármelyike csak vizsgálatába is bocsátáskozt volna amaz erők megmérésének, melyeken a teljesítési képesség, mint a kvótának egyedüli természetes és törvényes alapja nyugszik.

Hangokat hallottunk, — még pedig politikai pártkülönbség nélkül egymásra licitálva — a sajtóban, a tartományi gyűlésekben, a kereskedelmi kamarákban, a birodalmi tanácsban, sőt még a delegációban is, melyek szerint Magyarország példátlan gazdasági fejlődésére, részint millenniumának betöltésére, részint politikai belátására, sőt nérmelyek még támadó formulákra is hivatkozva, kívánják és követelik, hogy Magyarország kvótája fölemeltesse. Csak kettőt nem hallottunk soha és sehonnan. Nem hallottuk a támasztott kívánásnak adatszerrü megokolását, holott talán mégis csak ez lenne a döntő és nem az a láрма, mely esetleg csak a terrorizmusra, vagy a tudatlanok félrevezetésére lehet szárvna, — nem hallottunk továbbá államférfiúi nyilatkozatokat, melyek az agitációk szemban az objektivitásra és mérsékletre intette volna.

Vajjon lehet-e ily előzmények mellett csodálkozni a felett: hogy megszületett az osztrák kvótabizottságnak első üzenete, mely precipitummal együtt 31:40 százalék helyett 43:16 százalékot javasol, mely az eddigi kiszámítási alapot egyszerűen felredobja, mely a teherviselési képesség vizsgálata elől, az egész vonalon kitér és mely az anyagi teljesítési képességet, nem a vagyon és nem a nemzeti jóvedelem eszméjéhez; hanem az ezeftől teljesen idegen és semmi összefüggésben nem álló, tehát logikailag erőszakos gondolathoz, a két állam népességének arányaihoz, no meg, — a mint magát a második üzenet kifejezi, — „a népesség tág körében nyilvánult“, de — miint látjuk, — jól preparált hangulathoz köti.

Ily jelenségekkel szemben önkénytele-

nül is fölmerül az a kérdés: hogy mi akar hát ez tulajdonképpen lenni?

Talán a teljesítési képesség földterítésének a megakadályozása, hogy a zavarosban jobban lehessen halászni?

Talán a spekuláció arra, hogy a ki sokat kíván, az legalább valamit kap?

Talán a magyar állam jelenlegi kormányzati és politikai helyzetének kizsákmányolása?

Talán egy szelid nyomás arra, hogy a felzaklatott közvélemény hangulata, az eldöntés processzusába szintén belevitessek?

En ezeknek egyikét sem kívánom föltételezni, de az bizonyos, hogy ezek a gondolatok sokkal közelebb állanak az eddig történetekhez, mint az a föltevés, hogy itt a kvótának csakugyan igazságos és méltányos megállapítása célozzatik. Már pedig első sorban mégis csak azzal kellene tisztába jönni, hogy tehát a kvóta megállapítása, az anyagi teljesítési képességen nyugodjék-e? avagy oly taktikai fogásokon, melyeken az egyezkedő felek egyike, vagy másika többkevesebb szerencsével kifejt. Mert míg az elsőt alapul venni és a kölcsönös jóhiszeműséggel kiderített teherviselési képesség arányainak megfelelő kvótát megállapítani és elfogadni, mindkét félnek egyiránt törvényes és lojális kötelessége, addig a taktikai térre lépni vagy az eldöntésre, ennek befolyást engedni, a szelid eljárásnak oly hiánya lenne, mely nem csak a kvóta megállapításában rejül nagy érdekeket sértendő, de magában az egyezkedési eljárásban is veszedelmes precedens alakotna.

Mint a monarchia két állama közt fennálló közjogi kapcsolatnak őszinte híve nem kis aggodalommal látom, hogy az eddigi tárgyalásokban csakugyan az imént jelzett két alternatíva jön egymással összeütközésbe. A magyar bizottság a törvényes alapot elhagyni nem akarja, hanem teljes odaadásal arra törekszik, hogy a teljesítési képesség erőviszonyai kipuhaltassanak és barmi legyen az eredmény, a kvóta ennek arányaihoz képest állapítottassék meg. Az osztrák bizottság viszont a törvényes alapot mellőzi, az anyagi teljesítési képesség arányainak földterítését kerüli, egy ettől teljesen idegen alakra, tudniillik a két állam népességének arányaira helyezkedik, és oly kvótamelest javasolt, mely a szakítás egyenesen provokálja. A magyar állapont világos, őszinte és a törvény szellemének megfelelő, az osztrák állapont taktikus zavarra törekszik és a törvény szellemével ellenkezik.

Ezeket látva s megfontolva, elementáris erővel nyomul előtérbe az a kérdés, hogy vajjon mi lehet az osztrák állapontnak a pszichológiája? és mi lenne a következménye, ha a magyar bizottság elég gyöngye lenne a törvényes alapot elhagyni?

A felelet mindkettőre kézen fekszik. Az osztrák bizottság látja és érzi, hogy a teljesítési képesség kipuhatlósága mellett, a magyar kvóta nem emelhető és így az erre irányuló javaslatnak vereséget kell szenvedni. Mit tesz tehát? Kerüli a természetes és törvényes megoldási módot, bevezisi a kérdést egy nagy zűrzavarba, felállít egy merész arányszámot, és ezen az uton gon-

dol valamit elérheti. Ámde, ha az egyezkedési eljárás és kvotamegállapítás eme kinővéseinek egyszer s mindenkorra elejét nem vesszük, akkor a kvóta elintézésének lábai alól kihuzunk minden szilárd alapot és az egész művelet oly állandó kaosz, civakodás és szerencsétlenség lesz, melyből ellenfeleink gunyokajaja között, mindannyiszor csak a gyűlölet kvótája fog kikerülni és magának az intézménynek ily uton való biztos összeroskadásáig is, a zsákmányt nem az fogja elvinni, a kinek igazsága van, hanem az, a ki a legelitéltébb eszközökkel dolgozik, és a ki a siker fejében, egyéb téren hozandó nagyobb előzetekkel a másikra rálicitál, vagy a befolyásos tényezők nagyobb jóakarataat bírandja.

Miután pedig Magyarország a törvényes álláspontról le nem léphet és oly eljárás, mely a teherviselési képesség földerítésétől idegenkedik, hozzá nem járulhat; miután továbbá a kvótának emelésébe ez okon, de meg azért sem egyezhet bele, mert a magyar bizottság által eddigelő fölhozott és — mint remélem — még bővebben is megvilágítandó összes adatok az egész vonalon azt bizonyítják: hogy a két állam erőviszonyainak fejlődése és jelenlegi állása szerint a legkisebb emelés is kézzelfogható igazságtalanság lenne; kénytelen vagyok magam is konstataálni, hogy alig remélhető, miszerint ez uton, az általam egyébként szinten melegen öhajtott egyezmény létrejöheszen.

Es ez nagy baj mind az ügyre, mind az intézményre, mind pedig arra a kapcsolatra, melyen a monarchia két államának közjogi rendje és ezzel összefüggésben, hatalmi ereje is nyugszik.

A törvény ugyanis azt rendeli: hogy, „ha sem a két küldöttség, sem a két országgyűlés nem tudna megegyezni, akkor a kérdést, az előterjesztett adatok alapján a felsége fogja eldönteni.” Ugy de eme döntés ez osztályokra vonatkozólag csakis egy évre terjedhet, bár ez Magyarországot nem kötelezi, valószínű, hogy az uralkodó eme döntésben ránk vonatkozólag sem menne tovább és így, egyev múlva, ismét ott lennénk, a hol ma vagyunk, csak hogy talán nagyobb animozitások között, mint a minők jelenleg főnforognak.

A döntés tehát a bajt nem csak hogy

nem szanálja, de abból esetleg állandó betegség fejlődhetik, már pedig:

Kivánatos-e az, hogy a monarchia két állama egymással állandó anyagi viszálkodásban éljen?

Kivánatos-e az: hogy ebben a viszálkodásban a korona örökös bíráskodása szerepeljen?

Kepzelhető-e az: hogy ilyen állapot mellett befelé politikát csinálni, — kifelé pedig a monarchia tekintélyét föntartani lehessen?

Föltehető-e az: hogy ennek a viszáltnak kihatása ne legyen minden más ügyre, melyeknek elintézése a monarchia két állama között fönnálló kapcsolattal összefüggésben van?

Föltehető-e az: hogy egy ily állapot előbb-utóbb szakadásra ne vezessen?

Mindezeket kell, hogy komolyan megfontolják azok, kik a monarchia két állama közt fönnálló közjogi kapcsolat mellett állanak és amaz allami bizottságra, mely a pragmatika szankció alapjoglatához és nagy céljaihoz fűződik, súlyt helyeznek, a kiknek tehát el kell kerülniök minden lépést, mely igazságtalanságot és az által a kapcsolatot lázítására vezethet.

Az eddigiekben vézett bajok és azoknak káros következményei indítanak engemet is arra, hogy a békés kibontakozás szálait keressem és a megoldásnak oly módzataira mutassak, melyeknek eszmeköre, szerény véleményem szerint, egy igazságos elintézésre alkalmasnak igerkezik.

Állásponatom tisztázása és a félreértések elkerülése végett előre kell bocsátanom, hogy lelkiismeretes vizsgálódások után tisztán látom és épp oly őszinte lojalitással, mint megingathatlan meggyőződéssel vallom, hogy a jelenlegi kvóta a két állam teherviselési képességének az eddigi alapon számítva is, nem csak, hogy megfelel, de a mérleg csekély mértékben még ma is Ausztria javára bílen. Ama fölvetések tehát, melyekre kombinációt fektetem, korántsem jelentenek kocsessziókat, vagy a magyar álláspontra fôladasát, mert ez ellen egyszer mindenkorra határozottan tiltakozom; hanem jelentik csupán azt, hogy a javaslatba hozandó kibontakozás megvilágítása érdekében egyelőre megleges álláspontra kívánok helyezkedni.

Nezzük meg tehát, hogy miként áll jelenleg a kérdés?

Mindkét küldöttség megegyez abban, hogy a kvóta meghatározásának alapjait csak is a két fél teljesítési képességének arányai szolgálhatnak, ellenben nem tudnak megegyezni abban, hogy maga a teljesítési képesség milyen adatok és kiszámítási kulcsok segítségével állapítható meg.

En ugyan azt tartom, hogy az eddigi alap, a mint erre alább néhány észrevétel kíséretében meg vizsátaré, kölcsönös jó akarattal és objektivitással vizsgálva, ma a feltétlenül biztos kiszámítási kulcsot szolgálhat, mindazáltal nem lehet tagadni, hogy ha az adórendszer lenyegesen módosul, vagy plane annak gyökeres változásai a monarchia egyik vagy másik államában keresztül vitetnek, akkor a jelenlegi kiszámítási alappal tovább boldogolni nem fogunk, mert a bruttó adóbevételek a teljesítési képesség összehasonlítására többé alkalmasak nem lesznek.

Ámde ebből nem az következik, hogy más, alkalmas alapról ne gondoskodjunk, de sőt ellenkezőleg, ilyent keressünk és találnunk is kell, mert különben magának az egész közjogi kiegyezésnek fönnmaradása fogna kérdésessé válni.

A feladat tehát, melyet meg kell oldanunk, kettő.

Az egyik az, hogy jövőre alkalmas és mindket részről egyenlő tényezőknél nyugvó kiszámítási alapot keressünk és az egyezkedő állapotok megszabadítsuk ama vitáktól és versengésektől, melyek a károsodás nélküli megegyezésnek utjában állanak.

A másik pedig az, hogy addig is, míg ez bekövetkezik, a jelenlegi kvotahaburu bekes és igazságos elintézésnek módját megtaláljuk.

A mi az elsőt illeti, én mindig abba a véleményben voltam, hogy az egyenes és közvetett adók bruttóbevételei csak addig lesznek alkalmas tényezők a két állam teljesítési képességének megállapítására, a míg azoknak adórendszerei gyökeres változások következtében, egymástól lenyegesen el nem fognak térni. Ez az eset ugyan még ma sem forog fenn, de azért a gyakorlat mégis azt mutatja, hogy a múlt kvotamegállapítások adataival, a nézeteltérések annál inkább szaporodtak, mennél több változásokon mentek keresztül az adótörvények és mennél inkább sokasodtak azok az állami feladatok, melyek a budget kereteinek túlgúlását mintegy természetserűleg maguk után vontak, a

TÁRZSA.

A férfi természetrajza.

(A „Z. és V.” eredeti tárcsája.)

Irlta: Balla Jenő.

Ha egy férfi lelkét megtudnák vizsgálni a tudós emberek, bizony furesa oly észleleteknek jutnának birtokába, a mitől eddig fogalmuk sem volt, de ha a szívet tudnák teljes működésében tanulmányozni, akkor nem tudnának eligazodni még önmaguk által felállított témákon és következtetéseken sem.

Egy íróndó szó szoros értelemben egy zoológiát írt a férfiről, gúnyos hangon tárgyalva azt az eljárást, a mely annak megselezítésével jár.

Bravó nagysád! Ön mindjárt helyes útra lépett, a mikor a férfit olyan állathoz hasonlítottá, a melyek vad állapotban él, de igen könnyen megszelídíthető jámbor háziállatú is, és igen helyes nézetem volt, a mikor azt mondta: „De ha ilyen megszelídített állapotból újból megvadul, többé soha meg nem szelídíthető!”

Nos, Uraim, mit szólnak hozzá, hogy mi ilyen vadállatoknak vagyunk kikiáltva a női körökben, s mit szólnak hozzá, ha egy

napra arra ebredünk, hogy a rendőrkapitány-ság falragaszokon hagyja meg a lakosság-nak — hivatkozva a tömeges elvadulásra — hogy bennünket férfi-állatoknak 40 napig meglánczolva tartsanak, s az utczára csakis pórázon vezessenek!

S mit szólnak hozzá akadémikusaink és lelektívuraink, hogy annyi fáradságos munkáikat egy nő, egy tárcsacikkben egészen tönkretette az ő megannyi teóriáikat; ők bizony a férfi lelkét sokkal magasabb helyre emelték.

Hát helyes; ha már ilyen korlátok közé jutottunk, igyekezzünk jobban megismertetni a most már másképen megvilágított férfi lelkét és szívet, hogy az igazságnak is szolgáljunk, meg a gyengédebb nem íránt is udvariasak legyünk.

Tehát a férfi-állatok, kiknek helyes nevet az akadémia meg nem fogadott el, lélektani szempontból több csoportra oszlanak a szerint, a mint színre, termetre és hangra megkülönböztetjük őket.

Színre nézve megkülönböztetünk: barna, szőke és vörös férfi-állatok.

A barna férfi — de mind csalfa, ne higgy néki — vad állapotban ragadozó, retenthetetlen a kalandjaiban. Nyíltan támad és nem él, csak ritka esetben — csellel. Rugé-

kony testével kissé magasabb tekintélynek örvendő többi társai körében, s félnek is tőle, különösen ha zsákmányára egy másnak is fáj a foga. Egymás között tartózkodnak és egyeznek kilesen egymás gondolatait. De a milyen vadak, olyan szelídíthetők is!

Egy jó szó, egy kis kegy, czirogatás, sertéinek kis kapargatása olyan jámborrá teszi, mint a birka. Így megszelídítve soh'sem kell tartani attól, hogy elvadul, szereti a békét és kész még az asztal alá is bujni annak a kedviért. Ellustul, idővel elfelejji, hogy ezeltől szabadon élt, és még karikát is hagyta húzatni az órába, ha a szükség úgy kíváná. . .

A szőke férfi alattomos és ravasz vad állapotban, a mit megőriz akkor is, ha kissé megszelídül. Támadásait művészielen intézi, simulékonyan, hízlegően közeledik áldozata fele, s a kire egyszer kivette halóját az nehezen menekül belőle. Ha cselét észre veszik megijed, s mindent ígér, még azt is, hogy nem váltja be azokat, hanem nem áll szavának a meghunyászkodva bár, de tovább úzi támadásait. Megszelídíteni nehezen lehet, de egészen soha. Mindig jobban szereti a tilosat, s más portájára szokott járn rabolni. Nem szereti a békét s ha őt nem bántják, ő bánt más.

nélkül, hogy maga a teljesítési képesség ezzel lépést tartott volna. A míg például az 1867-ben hasonló alapokon megállapított kvótára vonatkozólag az osztrák bizottság második üzenetében, ma is azt mondja, hogy az a két ország pénzügyi helyzetének megfelelt: addig a későbbi kvótamegállapításoknál mar egymást követték a bruttó és nettószámítások, az átfutó természeti tételek, az egyoldalulag létesített adók számításai és levonásai, a fogyasztási adóvisszatérítések kulcsának változásai, az adószazalékok különbözősége, az országos adópótlékok és részben ezek konverziójának természete, a földbirtokra, a járadékutaljadomra és az iparüzésre kivetett adók egyenletessége és több más hasonló tételek ellen emelt kifogások. Sőt eme kifogások, igazgában, zürzavarrá törekvő kihegyezések ma már odáig mennek, hogy az adóterhet fokozásának és az adósságok szaporításának példátlan erőfeszítéseit is magában foglaló és a teljesítési képességgel semmi összefüggésben nem álló egész költségvetés állították oda, mint az erőviszonyok arányainak megmérője.

Mire tanít tehát bennünket ez a tapasztalat?

Egyszerűen arra, hogy a két állam bruttóbevételei bennünket idig-óraig és az igazság elérésére törekvő jó akarattal eligazíthatnak ugyan, de azért meg sem képezik az igazi, természetes alapot és hogy ennek igénybevétele 1867-ben is csak azért nem szolgáltatók okot jelentékenyebb nezeteltérésekre, mert az abszolút rendszerből átmenve, az átmenetel küszöbön, mind az adórendszer, mind a pénzügyi igazgatás, mind pedig a budget keretei tekintetében egyenletes alapon állottunk. Arra tanít továbbá, hogy emez alap akkor is csak helyettesítője és kifejezője volt az igazi és egyedüli természetes alapnak, — a két állam nemzeti jövedelmeinek, — arra tanít végül, hogy a kvótatárgyalásokból ki kell küszöbölni minden oly elemet, mely a fentebb esetelt kifogásoknak és taktikai fogásoknak tág kaput nyit és rá kell helyezni a természetes alapra, mely a teljesítési képességnek egyedüli igazságos megmérője és ez a két fél nemzeti jövedelmé.

Mert elvégre is józan észszel nem lehet tagadni, hogy például egyenlő teljesítési képesség mellett, az egyik állam az ő alattvalóitól nagyobb közszolgáltatást követelhet, mint a másik, nem lehet tovább tagadni, — és ez a fő — hogy két állam teljesítési

Még megszédítőtjét is sokszor kijátssa, s a míg le nem ütök a derekát mindig fölösba jár.

„Vörös kutyá, vörös ló — vörös ember egy se jó!”

Nem igaz ez, mert a vörös férfi a legjámborabb vad. Ha meg van az ő kedvenc itala, a bor meg a pálinka nem törődik soha a világgal, s a zsákmányok után nem vágyódik. Ritkán is támad, de annál könnyebb befogni a házi igások közzé. Borral biztos megszédítheted, s olyan leszel, mint a kezecskék. Minél jobban vénül, annál jobban butul, s mindegy neki ha doronggal, ha bottal ütök is, sőt ha bögréket vagdosnak hozzá, még kegynek veszi.

Termetük szerint nem sok eltérés van köztük. Karcos, magas vagy alacsony. E szerint nem igen lehet különbséget találni köztük legfeljebb ha azt, hogy a magasabb termetűek magasabb vérzési természettel bírnak, mint a többiek.

Ne folytassuk tovább. Annyi világos, hogy minél tovább haladunk a korrál, annál több tévedésünket kell belátni, noha nehezünkre esik is. Én magam is úgy vagyok vele, s mielőtt e cikket — mely két ségtelenül „feltűnést keltő” — megírtam, elkészítettem a végrendeletemet.

képességének összemérésében nem az a döntő, hogy a nemzeti jövedelemből az egyik, vagy a másik állam, a maga speciális helyzetében, és a rá neheződő feladatok betöltése érdekében — a mint erre Magyarország helyzete éppenséggel kiáltó példa — mennyit kénytelen kisaajtatni, hanem a döntő maga az az erő, mely a teljesítésnek rendelkezésére áll, ez pedig a nemzeti jövedelem.

Emez jövedelem kiszámítása, a mennyiben az, a jelenlegi adózási rendszer alapjait képezi, egy kis jóakarattal, kölcsönös méltanyossággal, és kellő buzgalommal ma sem lenne nehéz.

Föltétlenül könnyűvé, biztossá és számíthatóvá fog azonban válni, mielőtt az adóreformok, különösen és főképpen pedig a személyes adó reformja nem csak Ausztriában, hol ez már napirenden van, de Magyarországon is keresztül vitetik; mert ez adó nem alapját az összes és valóságos jövedelmek képezvén, ezek bármily forrásokból erednek is, ki kell puhaltatniuk és így minden, a mi vagyon, a mi kereset, a mi a tőke, a mi járadék, egy szóval a mi a teljesítési képesség szempontjából értéket képvisel, jövedelem alakjában földelítvén, előáll az egész nemzeti jövedelem, vagyis maga a teljesítési képesség, mely tehát az erőviszonyok arányainak megállapítására ez adóreformban önként kínálkozik. Hiszen csak egy pillantás azokra az adójavaslatokra, jelentésekre és számításokra, melyeket az osztrák kormány és a birodalmi tanács állandó adóügyi bizottsága az ottani törvényhozás elé terjesztettek és csak egy pillantás arra az előíratra, melyet a magyar kormány az egyes adóreformok tárgyában az általa összehívott szaktanácskozomány elé terjesztett és meggyőződhetik mindenki, hogy mennyire önként kínálkozó, mennyire egyetemes alapokban nyugvó, mennyire számszerű és a teljesítési képességnek minden erőt mennyire felölöltesz az a kiszámítási alap, melyet az adótörvények segítségével a földelített nemzeti jövedelem mindkét államnak kezébe ad.

Elég legyen e tekintetben az osztrák törvényjavaslat indoklására utalnom, mely egyebek között azt mondja, hogy „Die Einkommensteuern schmiegen sich an diejenige Grösse an, welche den wichtigsten Masstab für die tatsächliche Leistungsfähigkeit der Steuerpflichtigen abgibt, nämlich an ihr reines Einkommen”, még egy másik helyen viszont konstatálja, hogy „die Personal-Einkommensteuer das gesammte, aus was immer für Quellen stammende Reineinkommen der Steuerpflichtigen trifft.” Elég legyen továbbá, a magyar kormány emlékiratának ama kijelentésére hivatkoznom, hogy „egészben és összesében tekintünk az egyének jövedelmét és tekintet nélkül arra, hogy föld-, ház-, tőke-, járadék-, bányá-, állampapírból származik e? és a tényleges viszonyoknak megfelelőleg igyekezzünk azt kipuhaltatni” Ismétlem, hogy elég legyen emez idézeteket reprodukálnom, annak kezelfogható bebizonyítására, hogy a szóban forgó reform: egye bek között arra is lesz hivatva, hogy az egyesek teljesítési képességét, tehát az ezekből alakult egész állami teljesítési képességet is földelítse, másfelől pedig, hogy eme reform mindkét államban egy célra törekedvén, nem csak elveiben, de keresztülvitelig szabályainak is meg fog felelni mindama kívánalmaknak, melyeket az adórendszerek modern fejlődése immár minden államban nemcsak megkövetel, de egyenesen nélkülözhetetleneké tesz. Tehát a nemzeti jövedelem földelítésében az egész vonalon egyenletesen fognak érvényesülni mindama tényezők, melyek ezt a kiszámítási kulcsot éppen ezért igazságossá és elfogadhatóvá teszik; — sőt ha a földelítési eljárásra nézve merülnék is föl annak idején némi észrevételek, úgy ezek a szükségesnek mutatózó korrekkturák segítségével könnyen eligazíthatók lesznek, mindenesetre azonban az erre vonatkozó vita már csak szűk téren fogván mozogni, a kölcsönös megegyezés föltétlenül lehetővé fog válni.

Ha már most a rendelkezésre álló nemzeti jövedelem szükségképpen kiegészítetik még azoknak a fogyasztási adóknak egyöntetű alapokra helyezett eredményeivel is, melyek a vagyonosságban szoros összefüggésben állanak és a teljesítési képességének másik tényezőjét és mértékét képezik, akkor megkapjuk a kitűzött feladatok egyikének megoldását, vagyis a kvóta jövőbeli kiszámításának szilárd, biztos és gyakorlati kulcsát.

Elismerem, hogy fölvehető itt amaz ellenvetés, hogy mutat Magyarországra a maga adórendszerét és ennek kezelését teljesen függetlenül és úgy fogja berendezni, a mint ezt saját gazdasági és pénzügypolitikai viszonyainak legjobban megfelel, nincs kizárva az az eset sem, hogy az adórendszerében oly eltérő különbségek fognak fölmerülni, hogy azok alapján a két állam nemzeti jövedelmének kölcsönösen megnyugtató megállapítása valamelyik fél részéről 10 év múlva is ellenkezésekkel fog találkozni. Sőt föltehető az az eset is, hogy az adóreformok a jövő 10 év alatt sem fognak keresztül vitetni és így eme most megjelölt alapon egy elfogadható kiszámítási kulcs ismét nem fog rendelkezésre állani. Hat ez utóvégre is mind megtörténhetik. Amde az mégis csak bizonyos, hogy abban az esetben, ha a közjogi kiegyezés megrendülését kikerülni akarjuk, akkor ily kulcsot, habár más megfelelő alapon is, de keresnünk és találnunk kell; mely esetben azután ama másik kulcs fogná megenni azt a szolgálatot is, melynek segítségével én — miként arra tüstént ráterendek — a jelenlegi kvóta-vitát megoldani óhajtom és megoldhatónak is tartom.

Az iskolák megnyitása előtt.

Az arany szabadság leteltével nemsokára megnyílnak a tantermek, és kivált a fővárosban valóságos rohammal veszi be a tóduló tömeg az iskolákat.

Főleg lateiner akar lenni mindenki, a melyből amugy is tulterhelés van minden pályán. A régi nimbusz, mely a tudományos pályákat környezi, még mindig fennáll traditionaliter, és az apa s a mama igen restellenék, ha a fiu szurtos kötenynyel ott állna a műhelyben, vagy a boltban; — a család fénye azt nem engedi, — legyen deák, akár a nürnbergi fölcsészen kelljen kemény fejébe Cicero nyelvét bele verni.

Az idők szelleme pedig a régi nevelési felfogáshoz mérten igen megváltozott, — az anyagi kérdések lépnek előtérbe mindenütt, ezek uralják a nevelést mindenütt, a hol az idők szavát megértik.

Ott van Amerika, hol az öszvagyony 40%-a nyugati államok kezében van, — kik között lateiner alig volt, — de volt közöttük hajóvontató, újság kihordó, iparos s. a. t. és köztük akárhány, a ki az írás és olvasás mesterségét sokszor serdültebb korban, önszorgalommal volt kénytelen elsajátítani.

Nálunk azon általános előítélet miatt, hogy csak a tudományos pálya kölcsönöz tiszteletet és tekintélyt, tár-

sadalmunkban a gyermekeket a jobb osztályokban még mindig csak kivételesen adják iparosnak, nem gondolva meg, hogy a sok lateinerből ma-holnap pálya tévesztett, szerencsétlen proletariatus lesz.

Ennek ellenében az anyagi téren, sokféle szakmájában, előbb kínálkozik alkalom a boldogulhatásra, — főleg ha nem kontár és teljes szakavatott az illető. Még a kis iparnak is, ha teljes odaadással és ügyesen folytatatik, meg van az arany feneke, — hát még az olyan, annyira elhanyagolt és sokban ismeretlen nagy iparnak nálunk?

Ha új, eddig ismeretlen ágat szándékozunk hazánkban meghonosítani, egyenesen a külföldről kell a vezetőket, és a munkásokat is megrendelnünk, különben híjjában leszünk annak tán örökre. Mi jó lenne, ha ifjaink, letéve a hagyományos előítéletet, itthon alaposan reál is kiképzést nyerve, felkeresnék a külföld gyárait, és ott elsajátítva az ipari ismereteket, itthon alapítanának gyárat, — és így a külföldöt helyettesítenék.

Ne is beszéljünk addig nagy iparról nálunk, míg azon általános meggyőződés nem terjed szét, hogy iparunkat magunknak kell megteremteni az által, hogy fiainkat hosszabb tanulmányra a külföldre kiküldjük, és ottan képeztetjük ki őket szakavatott iparosokká. Különösen a magyar fajnálunk az, mely e tekintetben meg nem érti a kor imperatívus szavát, mely még mindig az anyagi tért, a kereskedést, ipart nem tekint eléggé tisztességesnek arra, hogy arra gyermekei tömegesebben is rá lépjenek.

Mind az állam, mind az egyének mulasztatlan érdekében szükséges, hogy ezen félszegség nálunk megszűnjék; az állam egy életképes iparos osztályt nyer, — fiaink pedig idővel, — kivált mint nagy iparos, — olyan kedvező és tisztelt anyagi helyzetbe lépnek, hogy a nyomorgó irnokotskákat joggal lenézhetik, daczára lateinerságuknak.

Ha ifjainkat, a jelenben meddő pályákra készülők jó részét az anyagi feladatok számára, a nagy és kis iparnak meg lehetne nyerni, valóban előbb teremthetnénk az országnak szép jövőt az anyagi téren, — mint nagy politikai vívmányok, például az önálló vámterület s. a. t. által.

Jövönk e részben kezünkben fekszik, — a pályaválasztásnál ügyeljenek erre az apák.

Majosi.

Az állami tisztviselők országos szövetsége.

A napokban tartja meg az állami tisztviselők országos szövetsége alakuló közgyűlését, a melyen egyebek közt alapszabályokat is megállapítják. Az alapszabályok tervezetének a következő nagyjából a tartalma:

A szövetség célja — így szólnak az alapszabályok — az állami tisztviselői kar erkölcsi és anyagi helyzetének javítása; különösen pedig

a) a tisztviselők helyzetének javítására irányuló különféle törekvéseket egy közös irányba terelni;

b) a tisztviselők érdekeit és jogos igényeit a szövetség alapszabályszerű hatáskörén belül előmozdítani és képviselni;

c) a tisztviselőket érdeklő tervezeteket és készmunkákat, könyveket és tudományos munkákat, nyilvánosságra hozni, ily munkákat vagy könyveket kidolgozni, kidolgoztatni, kiadni és ily munkák kiadását anyagilag és erkölcsileg támogatni,

d) egy saját sajtó organumot alapítani;

e) az „állami tisztviselők mozgalma” végrehajtó bizottsága” által megkezdett működést tovább vezetni és keresztül vinni;

f) egy országos irodát fenntartani, melynek szervezetről és feladatáról a 61. §. rendelkezik;

g) egyes tisztviselőknél szolgálatból folyó sérelmeik orvoslására irányuló törekvésekben, fegyelmi jogok érintése nélkül segédkezet nyújtani, valamint társadalmi és egyéni érdekeit a szövetség alapszabályszerű hatáskörén belül támogatni és előmozdítani;

h) esetleg *vidéki (megyei)* köröket alakítani, melyeknek szervezése és hatáskör megállapítása jelen alapszabályok keretén belül az országos bizottság hatáskörébe tartozik.

A szövetség ügyeit vezeti: a) az országos bizottság; b) a választmány; c) az ellenőrző bizottság; d) a kerületi megbízottak. Magyarország minden megyéje egy választókerületet képez. Minden kerület 3 megbízottat választ az országos bizottságba.

A választás akként történik, hogy a választók az állami tisztviselők számára előírt alaki előképzésért szerint kerületenkint három osztályba soroztatnak:

a) egy tagot választanak, kik (egyetem vagy azzal egyenrangú felsőbb iskolákat végezven) elsőfokú előképzéssel bírnak;

b) egy tagot (tehát másodikát a kerületből) választanak, kik felső közép — vagy ennek megfelelő — iskolai előképzéssel és érettségi vizsgálatot igénylő állásokban működnek;

c) egy tagot (a harmadikat) választanak, kik alsó középsikolai vagy hasonkölai előképzéset igénylő hivatali állásokat töltönek be.

A nyugdíjas állami tisztviselők az egész országban egy választókerületet képeznek, s maguk közül 25 tagot választanak. Egy egy tag csak egy tagra szavazhat. A megyéből Zombor, Ujvidék, Ó Bence és Kula tisztviselői közül már számosan kötelezően csatlakoztak az állami tisztviselők mozgalomhoz.

Politikai hírek.

Császka érsek a kongruáról. Császka György kalocsa érsek körlevelét intézett papságához, a melyben a papi jövedelmek összeírása ellen felmerült aggodalmak eloszlátása céljából ezeket mondja:

„a) Az összeírás foganatosítására vonatkozó meghagyást a lelkeskedő papság közvetlenül illetékes főpásztoraitól kapta, kik iránt kánoni engedelmességgel tartozik s kikre ennél fogva a felelősség is hárul.

b) Az ily összeírásnál, főleg a köz-hitelesség szempontjából, a közigazgatási közegek közreműködését mellőzni alig lehet. A mint hogy nálunk Magyarországon századok óta tényleg mindig szokásban volt, hogy a kánoni visitatíók alkalmával is a közigazgatási küldöttek mint hiteles tanúk szerepeltek.

c) Mentül hivebben, azaz a valóság-nak megfelelőbben fognak ezen összeírások eszközölni, annál kevésbbé lesz oka a lelkeskedő papságnak a fölött aggódni, hogy annak alapján igazságtalan állami adó fog reá rovatni.

d) Maga az összeírás ténye semmiképp sem prejudikal az érdemleges kongruarendezés szorosán kánoni megoldásának, mithogy az összeírás kizárólag a tényleges jövedelmi állapot hiteles megállapítására szorítkozik.

e) Illetékes oldalról az iránt még egyáltalán nem történt döntés, vajjon a kongruarendezés céljából a lelkeszi javadalmak is megadótassanak-e vagy sem.

f) Ha a körülmények ezen megadótást multhatlanul megkövetelnék, az semmi esetre sem fog az Egyház Fejének beleegyezése nélkül megtörténni, kinek kétségtelen joga van a javadalmaknak illetén megterhelését elrendelni.

Végül a kedélyek megnyugtására a magam részéről ugyanazt jelentem ki, a mit a Bátor Hercegprímás Ó Főmagassága egyházmegyei papságához f. évi június hó 20-án 2891. sz. a kibocsátott rendeletében kijelentett volt, — a mi különben magától is értődik — hogy t. i. a papi jövedelmek összeírása után a kongrua érdekében foganatosítandó oly intézkedésekhez járulhatok csak, melyek a kánoni törvényekkel, a püspöki jogokkal és a papság függetlenségével nem ellenkeznek.”

A körlevél Budapesten kelt augusztus hó 3-ikán.

H I R E K.

— **A király születésnapja.** Ferencz József apostoli királyunk születésnapját városunk impozáns módon ünnepelte meg. A róm. kath. templomban d. e. 9 órákor, a görög keleti templomban d. e. 10 órákor a zsinagógában pedig d. e. 11 órákor isteni tisztelet tartott, a hol az összes hatóságok és testületek, továbbá úgy a honvéd, mint a közös hadseregbeli zászlóaljok tisztikara testületileg megjelentek. A tisztek deli 12 órákor az „Elefánt” szállodában bankettet rendeztek. A város középületlein nemzeti színű lobogók díszlettek. — *Ujvidéken* a róm. kath., a református, evangélikus, izraelita és szerb templomokban fenyves ünnepségek voltak, melyeken Flatt főispán és Pétzy-Popovits polgarmester, valamint az összes városi és katonai tisztikar s az intelligencia megjelent. *Szabakkán* a Szent Teréz-gyűlésben ünnepélyes díszmise volt, melyet Mamusics Mátyás prépost mondott fenyves segédlettel. A templomban megjelent a városi tisztikar Schmausz főispán vezetésével, a közös hadseregbeli és a honvédisztikar és az összes állami hivatalok testületileg.

— **Zombor szab. kir. város felső kereskedelmi iskolájában** a tanulók szeptember hó 1., 2., és 3-ikán d. e. 9-2 óráig

vétetnek fel; ugyanazon napok délutánjain tartatnak meg a pótló és javító vizsgálatok is. A felső kereskedelmi iskola három osztályból áll; az alsó osztályba három tanuló vétetnek fel, akik a közép, vagy polgári iskola négy osztályát sikeresen végezték el; a felső osztály tanulója a tanév végén érettségi vizsgálatot tesznek, amely képesítést, tekintetben a gimnasiom, reál, vagy bármely felső keresk. szakiskoláéval egyenlő értékű, e szerint jogot ad a katonai egy évi önkéntességre is. A helybeli tanulóknak tandíja 20 frt, a vidékieké 30 frt, amely előleges félévi részletekben is lefizethető. Ezen kívül fizetendő: felvételi díj fejbéne 2 frt, ifjúsági könyvtárra 1 frt. és az év végén kiadandó értesítőre 50 kr. — Szegény sorsú, jó előmenetelt tett tanulóknak *tanulmánydíj* részesülnek és *tanulmánydíj* is ingyen láttnak. Minden egyébre nézve készséggel ad felvilágosítást az igazgatóság és szívesen ajánl vidéki szülőknél tisztességes családokat, melyek tanulókat teljes ellátásra fogadnak. A helyek kiválasztásánál gondot fordít az igazgatóság arra is, hogy a fiúk a helyben használatban levő magyar, német és szerb nyelveket otthon, társalgás utján is, könnyebben elsajátíthassák.

— **Táncfűzérke.** Mint értesülünk a helybeli gimnasiom és kereskedelmi tanulóik f. hó 29-én az „Elefant” szálló nagyszobájában táncfűzérkét rendeznek.

— **Bácska a tüzoltó kongresszuson.** A tüzoltó kongresszuson letette Bácska azt a tradícióját, a melyben annyi alkalommal hű szokott lenni, — a tavollétével való tündöklést. A kongresszuson a megye szép számmal volt képviselve és a versenyen kiderült, hogy a bácskai tüzoltó-egyletek megállják a helyüket, sőt az ország legjobb tüzoltói közt foglaltaknak helyet. — Maga a kongresszusnak elnöke, dr. Kék Lajos az apatini kerület orsz. képviselője is megyénkbeli volt; ott volt az ország kívül, mint a vármegyei tüzoltó szövetség elnöke, Schmaus Endre, szabadkai főispán (a kit a P. H. következetesen még mindig *Bácsmege* főispánjának nevez) Vermes Béla, Szabadka országgyűlési képviselője, Hlatky József szabadkai hittanár, Czédler János, a zombori tüzoltó-egylet főparancsnoka, Scossa Zoltán, a szabadkai tüzoltó-egylet főparancsnoka stb. — A zsűri tagjai közt a megyét Scossa Zoltán képviselte. A versenyen kitüntetésben részesült: a szabadkai tüzoltó-egylet, a mely a király díjat nyerte, — a *topolyai* tüzoltó-egylet a kétkerekű mozdony fűcsendő gyorszerelésénél az első díjat nyerte, — az *ó-hanisai* tüzoltó-egylet a kétkerekű mozdonyfűcsendő iskola szereléseért elismerő oklevelet kapott, — az iskolaműszakban pedig a szabadkai tüzoltó-egylet elismerő oklevelet kapott. A versenyen részt vett ezeken kívül a zombori, az újvidéki, az ó-becsei stb. tüzoltó-egylet is, a kiket általános dicsőítő megjegyzések és a zsűri megelégedő nyilatkozata jutalmazott fáradságukért. — Az országos tüzoltó szövetség elnökévé utólag dr. Kék Lajos választották meg; Hlatky József, szabadkai hittanár pedig a tüzoltók papjává választották meg. Szakadtkán a hír, hogy a szabadkai tüzoltók elnyerték a királydíjat, élénk örömet okozott. Városszerte mozgalom indult meg, hogy a nyertesek hazakeresésük alkalomával *lelkésen fogadjassanak*.

— **Az országos dalünnepély.** Általános az elragadtatás, a mely az országos dalünnepély sikerét követte, nyakig dicsőségben usznak az ország dalos egyletei, — csakhogy persze minékünk nem szabad az általános sikeréről referálni, hanem az egészről kiboncolgatni, a mi a mi megyénket illeti. Hála Isten itt is alkalom nyílik az elragadtatáshoz. Teljes objektívitást tűzvéni ki elvül, — nem a hazajövők nyilatkozatait után írjuk meg a tudósítást — azokhoz a szkeptikusok a dicsőítés vádját fűzhetnék, — hanem a fővárosi lapok kritikái után, természetesen a zsűri ítéletét szem előtt tartván. Különösen két dalár-

dának jut ki a dicsőretekbe az oroslánréz az újvidéki dalárdának, a mely a közelmúltban fényes ünnepélyvel ülte meg ötvenéves jubileumát, és a zombori kaszinó egyleti dalárdának, a mely az ezen ünnepély alkalmából tartott versenyen az első lett. A sajtó úgy nyilatkozott felőlük, mint a kik jó betöltik kulturális missziójukat. Sikeröknek fényes dokumentuma: a *dicsőítő oklevél*, (második díj) a melyvel mind a két egyletet megjutalmazta a zsűri. Az újvidéki dalárda énekpártjáról a P. H. így ír: „Ötödik az újvidéki dalárda. Huszonhárom énekes, karnagy Hollós Lipót versenydarab Gaal Ferencnek hangulatos, érzéletes „Imádságom”, c. szerzeménye, melyet igen hatásosan, egyszerű, nemes pathosszal adtak elő daláraink.” A zombori kaszinó egyleti dalárdáról pedig a következőkben emlékezik meg: „A zombori kaszinói dalárda is szép sikert aratott Horváth Akos „késő vágó” c. hangulatos dalával; huszonhat énekes, karnagy Horváth Akos. A közönség barátságosan fogadta a derek egyesület előadását.” Ezzel azonban kiké disszonál a B. H. tudósítása. „A zomboriak karmesterük egy semmitmondó kompozíciójára fordítottak sok dicsőretek, de kárbavestett fáradságot.” — A dalünnepélyen továbbá még részt vett, de nem versenyzett: a szabadkai, ó-becsei, bajai dalárda s a megye meg néhány dalos-egylete.

— **Bács-Bodrogh megye fotográfiaiban.** Roediger Lajos zombori főgymnáziumi tanár egy vállalat felszólítására, a mely elhatározta, hogy a millennium alkalmából Magyarország nevezetesebb helyeit fotográfiaiban megörökíti, elhatározta hogy a megyékben fenyérek felvételeket vesz fel. Karácson Gyula alispán Roediger tanár életrevaló és szép céljának elősegítése érdekében a következő rendeletet adta ki a főszolgabírnaknak: „Nem régiben egy társulat alakulván, mely hazánk egyes részeinek illusztrációk által való megismertetését tűzte ki céljául, — Roediger Lajos zombori főgymnáziumi tanár ur ezen társulat céljait előmozdítandó, mint önkényes adaggyűjtő legközelebb körútra szándékozik indulni a vármegye területén, fenyékpészeti felvételekkel jegyzendő fel mindazt, minek képe megyénkben megörökítésre érdemes. Minthogy nevezett önzetlenül kitűzötti s a megye kulturális érdekeit szolgáló szép célt tek. cím s a községi elöljárók erkölcsi támogatása nélkül alig vagy anyagi erejét meghaladó áldozatokkal érhető csak el, midőn nevezett tanár urat a fentvált eljárásban leendő támogatás végett tek. uraságod szíves figyelmébe ajánlanám, egyben felkerem, hogy ez iránt a községi elöljáróságokat is haladéktalanul tájékoztatni s egyben utasítani sziveskedjék, hogy eleve vegyék jegyzékbe a területükön található nevezetesebb épületeket, ipartelepeket, régi építményeket, emlékműveket, templomokat s ezek edényeit és kezgerezit s a jellegzetesebb népviseleteket s ezen jegyzéket a községükben megjelenő tanár urnak szolgáltatassák át, s ami meg célravezetőbb lenne, neki Zomborba címere küldjék be s egybekiben is a felvételeket eszközölő tanár urat működésében utmutatásaikkal is erkölcsi támogatásban részesítsék.”

— **Mért halasztotta el Dankó koncertjét.** Tegnap plakátok hirdették, a publikum pedig tudomásul vette, hogy Dankó Pista koncertjét egy hétre elhalasztotta; — nem is sejtve, hogy a dolognak érdekes háttere van. A koncertet ugyanis azért nem lehetett kedden megtartani, mert a társulatnak megszökött a primadonnája. Erre következtetünk a Sz. N. nyomán, amely ezeket írja: Gyásza van a Dankó Pista országjáró és most itthon vendégzereplő művész-társaságának. A primadonna „perdű.” A kedves művész-társaság egy jökevdű tagja így jelentette azt a nótá király fekete főnöknek, aki természetesen nagyon elkésereedett érte, mert ez a művészi kifejezés annyit jelent, hogy a primadonna — megszökött. Pedig milyen szépen trillázott a Berceky kis-

asszony. Hanem valami ötlete támadt és elrepült bucsuzás nélkül a nagy világba, néminemű előlegeket is viven magával emlékül. A társulat előadásai ezen primadonna katasztrófa folytán egy időre szünetelnek. Súlyosítja a Dankó-társulat divánjának ezen extemporizálását azon körülmény, hogy nővért is elvitte, aki pedig „tehetséges kezelő” volt. Dankótt annyira lejutotta a primadonna hűtlensége, hogy egy szomorú nótát irt bubánában, mire megkönnyebbülve Budapestre utazott — új diva szerződésére véget. A Pannoniában erre a hírre nagy öröm legyen a faczer-divák körében.

— **Műkedvelői előadás.** A bezdáni iparos ifjúság részben az alakuló önképzőkör, részben a színhazi díszletek alapja jávára 1896. augusztus hó 22-én, a Frank-féle vendéglő helyiségeiben műkedvelői előadást rendez. Színe került: A Vereshaju. Eredeti népszínmű dalokkal 3 felvonásban. Irtá: Lukácsy Sándor (rendező Werkner Mátyás úr.) Személyek: Özevgy Sajjóné Ruff Amál k. a. András Ferke fia Jeszenszky István. Pravglyk János. Bolgár Ágnes Lazarovits Regina k. a. Zsófi leánya Mészáros Mariska k. a. Keszeg Mihály Traub Lajos. Báldin fia Straub Sandor. Koppács Misa Topál Károly. Szilaj Kala unokája (vereshaju) Pravglyk Antonia k. a. Veréb Janko árva fia Oberreiter Ernő. Szemes Borcsa özv. menyecske Horváth Karolin k. a. Csinos Julcsa Balits Amál k. a. Boglyás Pál napszamos Tomasis Antal. Pózdorjáné Ruff Ilonka k. a. Egy leány Szefrid Teréz k. a. Csaholyné Tomasits Mariska k. a. Gubás Szén Miklós. Gubásné Ruff Ilonka k. a. Fontos Horváth Lajos. Fontosné Pinkert Viktoria k. a. Sari szolgáló Agnesné Gombárovnits Anna k. a. Paikó, Peti paraszt legények Jeszenszky János. Balits Ignácz. Vendégek, falusi nép, munkások. Történik egy tiszavidéki faluban és környéken.

— **Iskolai értesítés.** Az új-verbászi algymnasiom igazgatósága közli: Az új-verbászi áll. segélyz. közs. algymnasiomban a tanulóknak az 1896/7 tanévre szóló felvétele szept. hó 1. 2. és 3. napján, mindig délelőtti 9—12 óráig fog eszközöltetni. Szept. 1-én csupán helybeli tanuló vétetnek fel, szept. 2-án és 3-án pedig vidékiek is. Azon tanulóik, kik az I. osztályba akarnak felvétetni, továbbá azok, a kik más középiskolából lépnek ide át, utolsó évi iskolai bizonyítványukon kívül keresztes levélüket (születési bizonyítványukat) és a mennyiben 12 életévüket már elérték, újraoltási bizonyítványukat is tartoznak a felvételnél felmutatni. A felvételi napok délutáni óráiban megfoghatnak tartatni a javító, pótló és esetleg a magán vizsgálatok is.

— **Hazafias mozgalom.** A szabadkai polgárság körében széles körű mozgalom indult meg, hogy Kossuth Lajosnak egy díszes szobor állíttassék a főterem. A mozgalomtól annál fenyesebb eredmény várható, mert a város előkelőségei buzgólnak az ügy sikeres érdekében.

— **Visszahelyezés és felfüggesztés.** A szabadkai ügyvédi kamara fegyelmi bírósága közzéteszi, hogy Gyurínovich Kálmán bajai lakos ügyvéd ellen, ítéletével kimondott egy (1) évi felfüggesztési határidő lejárt; ennélfogva őt az ügyvédség gyakorlatába visszahelyezi és Horváth Pál szablaty lakos ügyvédet az ügyvédség gyakorlatáról három (3) órára felfüggesztette. Ezen büntetés 1896. évi augusztus hó 15-én veszi kezdetét és november hó 15-én ér véget.

— **A katolikus egyletek országos kongresszusán** a megyéből az ó-becsei katolikus legényegylet vett részt. Az egylet *Fonyó Pál* ó-becsi plébános vezette. A kongresszuson jelen volt továbbá Antunovits József, Szabadka város országgyűlési képviselője.

— **Táncmulatság.** A bajmoki tanuló ifjúság f. hó 22-én (szombaton) a „Ricker”-

féle vendéglő kerthelyiségében táncvizsgálommal egybekötött jótékonykezélu millenniumi estélyt rendez a következő műsorral: 1. Megnyitó beszéd, tartja: Budanovics Gábor. 2. Ezredéves ünnepünk, Trencsény K.-tól, szavalja: Zilzer Béla. 3. Váratlan fordulat, jelenet Murai K.-tól, előadja: Görbey Margit k. a. és Budanovich Gábor. 4. Ezer év, Pósa L.-tól, szavalja: Pfeiffer József. 5. Egy kedves ember, monológ Gabanyitól, előadja: Zilzer Béla.

— **Ujvidék a kertészeti kiállításon.** Ujvidék városa tekintélyes és érdekes kertészeti gyűjteménnyel vesz részt a III. kertészeti kiállításon. A dus gyűjteményt a napokban helyezték el az időleges kiállítások csarnokában.

— **Beszámoló.** Tompa Antal, az ó-kanizsai választó kerület országgyűlési képviselője az előjárószághoz hivatalosan bejelentett beszámolóját f. évi augusztus hó 30-án fogja tartani Ó-Kanizsán.

— **Majom színház.** Csütörtökön e hó 20-án kezd meg a majom színház előadásait Zomborban. Ünnep levén, két előadás lesz: d. u. 4 és este 8-órákor.

— **Tűz.** Kráhl Jakabné háza az ó-kanizsai újvárosban teljesen leégett. A tűzoltóság áldozatkészségének és nagybuzgó működésének köszönhető, hogy a város negyed, hol a házak sűrűn egymás mellé vannak építve a lángok martalékává nem lett.

— **Pásztorokdasi idyll.** A mint bogojevai levelezőnk írja az ottani csángó-telep legeltető gyerkőczeit a nyári forró napok unalmasságát különféle játékokkal szokták fűszerezni a beláthatatlan tarló-tengeren. Legutóbb a szélmalom építés került sorra, mely nem annyira gyönyörködhető, mint inkább meglepő vegzetű volt. Kettőn ugyanis egymás malmanak kölcsönös elpusztítása közben „összeküloböztek” s ugyancsak birkoztak, s minthogy a körül álló heczzellő kollégák a Gladiatori eredményt kicsinyítőleg becsmérelték: a két mérkőző (12—13. évesek) egyiké bicskáját mozgósította s mivel az eredmények így meglepőbbeknek mutatkoztak a másik is követte a haladatos példát. A mind sűrűbben fel-felhangzó biztatásra (hogy hát: Ne „hagyd magad Schlesinger”!) a kisebb egy harmadik talaló szurással másvilágra küldte ellenfelet. E látványosságért a hőstársai fel akarták Árpád módjára emelni, de ez ezerve a siker lesújtó voltát: kerekelt oldott s ők, is követtek őt, midőn látták, hogy az elesett Józsi nem ad eljelt. A kis játékbeli gyilkost bizonyosan reszesítik érdemének gyümölcsében, de a párba j sekundánsokat sem ártana figyelemre méltatni.

— **Zombori sport verseny győztesei a nemzetközi úszóversenyen.** A júliusban tartott sport verseny egyike legérdekesebb pontja az úszóverseny volt, mert a versenyen az ország legjobb úszói közül vettek részt. Ezen úszók nagy része Budapesten, e hó 16-án tartott nemzetközi úszóversenyen is részt vett, a mint olvassuk, **Dallos Béla**, ki a Zombori Sport Egylet versenyén három versenyben **harmadik**, egyben plána negyedik volt, a nemzetközi úszóversenyen a juniorok handicapjének 300 yardos versenyén, **elsőnek** érkezett be. **Gaál Dániel**, ki a 70 méteres gyorsuszásban első lett, itt a seniorok 30 yardos versenyén szintén **második** lett. **Gräfl Károly**, ki nálunk három versenyben elsőnek jött be, a nemzetközi úszóversenyen is derekasan kitett magáért; a 440 yardos handicapban **első győztes** lett.

— **Utolsó nóta, utolsó tánc.** Topolyáról írja levelezőnk: Vojcsina János és Rind Ferenc helybeli legények már régi haragosok voltak egymásnak. A gyűlölettség pedig onnan származott, hogy Vojcsinával a leányok és menyecske, mivel az a község legjobb táncosa hírében állott sokkal szívesebben táncoltak és enyelegtek, mint a töb-

biekkel. E miatt a legények Rinddel az élükön véres boszút esküdtek Vojcsinának. Tegnap a táncmulatságon véghez is vitték bőszt tervüket. Vojcsina, hogy minél jobban bosszantja vetélytársait, annyira ment vakmerőségében, hogy folyton Rind mátkájával táncolt és dacára, hogy a leány már ki volt fáradva, nem engedé el, hanem pénzt dobott a cigányoknak „huzzad Peti disznót adok” kiálta egyre. De ez veszte is volt, mert mintegy adott jelre kést rántottak és leszúrták Vojcsinát. A szerencsétlen sebtől vérezve rogyott össze a táncteremben és rövid kilódás után meghalt. A gyilkosokat elfogták.

— **Orkán.** Jankovác e hó 12-ikén ismét őrjási vihar dühöngött. A felhőszakadással párosult jégeső a szőlők egy részét tönkretette. A kár tetemes.

— **Esküvő.** Dr. Brenner József szabadkai ügyvéd f. hó 17-én esküdött örök hűséget Budanovics Antal elemi isk. igazgató leányának Ilonkának Szabadkán. —

— **Elhalasztott vasuti bejárás.** A kereskedelmi miniszter Szabadka város közgazgatási bizottságához intézett újabb leirata szerint a „szabadka-palicsi” villamos közúti vasut közgazgatási potbejárást közbefojt akadályok miatt f. hó 17-ről elhalasztotta folyó hó 24-én d. e. 9 órájára.

— **A szocializmus a megyében.** Az ó-becsei szocialisták ismét eljelt adtak magukról. Rőpiratokat hordanak házról házra, melyben hangulatot igyekeznek kelteni a szocialista tanok mellett. A rőpirat élteli az összes politikai pártokat és sürgeti, hogy szocialdemokrata képviselőjelöltet állítsanak fel a legközelebbi választásoknál.

— **Válóper — szeretetből.** Az is aligha fordul még egyszer elő a válóperek lajstromában, hogy valaki tisztán forró férfi szeretetből indison válóper a felesége ellen. Így tesz most Kovacev István adai lakos, illavai fegyencz, ki 15 évre van elítélve. A mult heten a börtönigazgatóság utján levelet küldött feleségének, Miklós Agnesnak, a melyben kéri, hogy ellene a válóperet indítsa meg. A válóper megindításához előre is beleegyezését adja a férj s még indokokat is bocsajt felesége részére a keresztült vitel végett. Azt ajánlja ugyanis, hogy miután mig együtt voltak, rosszul éltek s miután meg 5 évnél tovább börtönbe kell neki lenni, a törvény igénybevételével el fogja őt választani ő tőle, csak fogjon hozzá és indítsa meg a válóperet. Úgy látszik, hogy nagyon szeretette a feleséget Kovacev s nem akarja, hogy kénytelen legyen a szegény asszony ő utána 15 évig várni. Vajjon a menyecske meg fogja-e indítani a válóperet, vagy pedig alhatatosan és türellemmel be fogja várni azt az időt, melyben férjét keblére ölelheti.

— **Szörnyszülött** Szeghegyen egy ott lakó Brand nevű szegény asszony borzalmas monstrumot hozott a világra. Az újszülötnek, ki szerencsére csak három napig élt — három lába volt; — kettő rendes helyen, a harmadik azonban elcseneveszedve a hatáóból nőtt ki s ujjával hátrafelé állott. Ezenkívül a szörnyszülötnek két teljesen kiképződött feje volt, melyek mintegy öt centiméternyire állottak egymástól. A szerencsétlen anya — kinek azt mondták, hogy holtan hozta a világra, nem is látta a csodaszülöttet.

— **Előmunkálati engedélyek meghosszabbítása.** A kereskedelemügyi miniszterlovag Pittoni Miksa nyugalmazott magyar kir. honvédezésre budapesti lakosnak, a Majstától kiindulólag a m. kir. államvasutak Szabadka állomásáig egyenes irányban vezető keskenyvágányu helyiérdekű gőzmozdony vasutónalra annak idején megadott s legutóbb mult 1895. évi augusztus hó 13-án meghosszabbított előmunkálati engedélyek érvényét a lejáratból számítandó további egy év tartamára újabb meghosszabbította.

— **Választási mozgalmak.** A szabadkai II. választó kerületben a kormány-

párt Gáffy György, odavalló polgárt akarja felléptetni.

— **Megfőtt a forró sonkalóban.** Nagy Lajosné szabadkai lakos sonkát főzven, a levét egy a földön fekvő nagy tábla szűrte le, azután pedig a sonkával visszafordult a tűzhely felé. Ebben a pillanatban velőtrázó sikoly rémitette meg az anyát, aki visszafordulván, borzadva látta, hogy kis leánykájá hassal a forró lébe esett. Hasztalan volt minden segítség, a szerencsétlen gyermek néhány órai kínlás után meghalt.

— **Tolvaj remeklés.** E hó 13-án délután Gébél Béla óbecsei vaskereskedő lefeküdt kis délutáni álmora. Lepihetés előtt zseboráját és arany lánczát az ablakba tette. Valami ügyes tolvaj észrevette az ablakban az órat, s addig piszkálta a rosszul záródó ablakot, mig kinyílt, ekkor az órat kiemelte s talán örökre is el tűnt vele. Az egész „műtét” oly ügyesen volt végezve, hogy a tolvajok közre bátran megadhatná a jeles kartársnak a diszoklevelet.

— **Elfogott rablővezér.** Egy nagy lő kötőbanda garázdálkodása hosszú ideig rettegésben tartotta a délbecskai ménesbirtokosokat. Szent-Tamás, Verbász, Kula és egyéb községek legazdagabb birtokosainak lovait meg ökreit hajították el ejjelenkint a hivataln vendégek, a kiknek nyomára a csendőrség a legszorgosabb kutatás mellett sem birt ráakadni. Végre hosszas keresés után sikerült az ujvidéki csendőrségnek a banda fejét, Burig János szeremmegyei rovott éléül paraszt személyében elfogni. Burig betörések miatt már többször ült fegyházban és csak nem régebben került haza a mohácsi börtönből. Ismét a törvényszék elé állították, de cinkostársait nem akarja elárulni.

— **Kocsi a vasutnak.** A Zentáról Ó-Becsére jövő esti vonat utasai f. hó 14-én nagy ijedelmet álltak ki. Az ó-becsei határban egy egy óvas kocsi sebes vágatva haladt a tőlésen a közeledő vonat elé. Hiába volt a mozdonyvezető minden veszjelzése, nem tért le a kocsi a szinről. Végre megállították a vonatot, a kalauzok leugrártak a vonatról és elfogták a mozdonynak tartó lovat. A kocsin kabult állapotban Vuicsin Lázó petrovoszellői gazda ember feküdt. A kalauzok a kocsiút letérleték a sinekről, felültek a tulajdonos mellé és bekísérték az ó-becsei állomásra. Itt kihallgatták Vuicsint. Előadása szerint ő részeg állapotban betévedt a kukoriczák közé, hol 3 szabadkai bunyevácczal találkozott. Ezek elakarták venni 15 forintos tajtpipáját, s midőn ő nem adta oda, egy löccsel fejbe vágták, a pipát a kezéből kikapták; erre ő megijedt, lovat megvagdosta és elhajított. Csakhamar elkabult, s csak akkor tért észre, midőn lovat megállították. Ő nem tudja, hogyan került a vonat elé. A vasuti igazgatóságához és a rendőrséghez feljelentést tettek.

— **A verseny vége.** Vla Novák és Groszits Joca goszpodincei lakosok e hó 17-én az ujvidéki teglagyár körül találkoztak Lukács Kosztával, ki harmad magával szintén haza felé tartott. Sokáig egymást a hajtásban tullicitálni akarván azzal vetettek veget a versengésnek, hogy Vla Novák neki ment egy idő óta haragosa, Lukács Koszta kocsijának s azt felfordította; ekkor löcsöt ragadott és azt Lukács fején összetörte, ki súlyos sérüléseket szenvedett.

— **A lovak patkói alatt.** Földi András ó-morovicai gazda 13 éves fiara bizta két tüzes csikójának a hajtását. A lovak hamar megéreztek, hogy gyöngye kocsi s tartja a gyeplőt és vágatásnak eredtek. A göröngyös földön nagyot zökkent a kocsi és a kis fiu a lovak közé bukott, melyek agyon-taposták patkóikkal a szerencsétlent.

— **Öngyilkosság.** Todor Vaszilyevits csurogi lakost a mult heten szobájában felakasztva találtak. Ugy látszik családjában az öngyilkosság mániává lett, mert 2 év előtt két fia is felakasztotta magát.

— Az állatbőrök elértékeltetésé.

A zagedi kereskedelmi és iparkamara *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter leirata alapján ismételtlen föl hívja az érdekelt körök figyelmét az állati bőröknek az állatok farán sütővassal való bélyegzéséből származó jelentékeny értékeknek elérésére és arra, hogy a teljes vassal való bélyegzést vagy teljesen mellőzzék, vagy pedig azt az állat szarván, esetleg alkacpán alkalmazták.

— **Zuhanás a szélmalomról.** Mukus Mihály zentai lakos Ádám nevű négy éves fiacskája f. hó 13-án bátyával elment Huszár József szélmalomába, ahol megtudják készen van-e a liszt. E közben a kis fiú a malom körül játszadozva a szélmalom vitorájába kapaszkodott, mely a szélszélben alig hogy mozgott. Egyszerre csak azt vette észre a gazda, hogy a kis fiú mintegy 6–7 méter magasságban lebeg a vitorán. Segítségére sietett, azonban mielőtt valamit tehetett volna, a kis gyermek lezuhant a magasból és összezúzódva élettelenül terült el a földön.

(2 vagy 3 diák fölvételei teljes ellátásra Farkas-utca 90 szám alatt.

Faluvégről.

Bodrogh-Monostorszegh, 1896. augusztus 18.

A történelem és régészet iránti rajongásom már 5 és 3/4 éves koromban aggasztó mértékben volt bensőségesen kifejlőde.

Az apám házában megfordult konyhaparlamentbeli tagok, nevezetesen: a szakácsnők és szobaleányok szerelmi történeteit, visszafojtott lélegzettel és kidűlt szemekkel hallgattam az esit elmosogatáskor s egy-egy felette érdekes, lelketemelő, szívetfacsaró, érdekes szerelmi dráma meghallgatása után, halk zokogva kerestem fel puha nyughelyemet és egy ismeretlen, édesen fájó érzéstől áthatottan bújtam tisztá, ártatlan paplanom alá.

Később azután, — mikor már az élet rejteit boldogságai enniváló kedves butasággal tölték el egész valómat és a szűnyádó szenvedély 32 gyertyányi fényerősséggel kezdett a gyomrom téréjében titkon lobbot vetni, — nemkülönben pedig több gondot kezdtem a kráglimra és nyakkendőmre fordítani, mint a kanári és stigliéz madarunk etetésére, — akkor már bennem is felpáskodott a romeói bátorság, mely időtől datálódva, nem csekély befolyást kezdtem a szabályszerű cselédkönyvvel felszerelt szakácsnők és szobaleányok jövőendő pályafutására (tekintet nélkül a jól megszámolt és letűnt tavaszokra) gyakorolni, kik közül a szenvedélyesebbek (ha jól emlékszem: két tót, egy pemák) a legformálisabb és legtermészetesebb átalakuláson menének keresztül, mely átalakulás az egyedüli, de kétségbevonhatlan és legkidomborodóbb bizonyítéka volt ama önfeláldozó és teljesen odaadó hű szerelemnek, mely Szvatopluk és Venczel hűgáiban lakozott.

De a komoly történelemért is rajongok ám — s meglehetősen tájékozottsággal is dicsekedhetem. (No ná!)

Bámulom Nagy Sándort, kinek szűk volt Macedonia mint némely köztisztviselőnek a eszerzett bőre. Csodálattal tölt el a trójai háborút, a hol a vitézek a lóba bújtak! Ki utánozná most őket!?

Ott vannak a többi nagy izék . . . (a nevük nem jut hirtelen eszembe) meg az a . . . elég az hozzá, hogy hát . . . nagyszerű, — no!

De hát ne menjünk tovább, hanem csak fogjuk nyakon mindjárt Julius Caesart.

Minő lángész volt ez! (Iskoláit részint Parabutyon részint Halason végezte.) Milyen pompás belügyminiszter válna most belőle a választások idejére!

Julius Caesar sejtette, hogy kutya van a kertben, vagyis, hogy rottyul állanak az akeziák a Capitoliumban; sőt még ha jól emlékszem a felesége is, Calpurnia ténszszony csipőre tett kezekkel argumentált Caesárnak, hogy ne menjen a Capitoliumba; ráadásul meg pláne felkapta a Sternberg Ármintól az nap kapott harmonikát s lágy érzésteljes hangon éneklé:

„Ne menj Rózsán a tarlóóóra
Gyenge vagy még a sarlóóóra . . .”

Ámde Caesart sem gyűrték krumpliból, hanem visszavágott:

„Hoogy engem egy asszony
Reegreézórtasson,
Ollan nincs az sifonérban!”

A szomszédok állítása szerint heves és kínosan fájdalmas jelenet játszódott le akkor Caesárék között, mely a tettlegességig fokozódott annyiban, amennyiben Julius Caesar nem akarván engedni a 48-ból, papucsát Calpurnia hátához vágta.

— Vigyazz inkább, — ugymond — hogy az bab jól megföjljön és az borjupaprikás oda ne égjen!

S azzal indult végső útjára.

Az ajtóból még egyszer visszafordult s 26 krajczárt dobva az asztalra odaszólt a könnyező feleségének;

— Itt van e; hozass addig a Nögecztől egy liter siltet, de a javából!

Ah de tudjuk mindannyian, hogy Caesar az nap nem evett sem tejfőlös bablevest, sem borjupaprikást nokkerlivel, sem a Nögecz borából nem ivott egy kortyot sem. Brutus és kláberes pajtsái lepenaczi-lusozták őt kegyetlenül.

A legerélyesebb vizsgálat, melyet a központi vizsgálóbíró rögtön a tett elkövetése után megindított, nem volt képes a közvetlen bűnöst kipécézni.

A néo hangulata oly izgatott volt, mint akar csak a monostorszeghi kántorválasztás alkalmával.

Ámde Julius Caesar véres alakja folyton üldözé Brutust, mint némely szövetkezetes önségélyző egylet az adósait.

Egyszer aztán Brutus táborba szállt Pijscabánál.

Ott is meglejt nekí Caesar véres alakja s akkor mondá Brutusnak ama véstjósító szavakat, hogy:

— Találkozunk még Filippován!

De Brutus is elszantán sziszegé vizsgálja a szellemek, hogy aszongya, hogy hát — Jól van Filippován!!

És én azóta, — már t. i. mióta ez a caesari kijelentés hivatalosan tudomásomra jutott — szent borzalommal gondolok Filippóvára és határtalan tiszteletet érzek iránta, kivált hogy tudom, hogy viczinális vasuti állomása avanszirozhatott volna.

Iulius Caesar a jövőbe látott.

És ép ezért ha látta volna, hogy millenniumra a viczinális legalább csak füttyszóval fogja érinteni Monostorszeghet, akkor — teljesen meg vagyok róla győződve — azt mondta volna Brutusnak, hogy:

— Találkozunk még Bodrogh-Monostorszeghen vagy a Lacinál, vagy a Jakobnál, — de mindenesetre a sperrstund előtt!

Hogy ez nem így történt, tessék Dániel Ernőt kérdőre vonni, engemet pedig — békével hagyni.

Hunyor.

CSARNOK.

A magyar zsidók kétszáz évvel ezelőtt.

— A „Magyar Zsidók Millenniumon” — cz. művelődéstörténeti tanulmányból. —

Írta: Dr. Acsády Ignác.

Azokban a heves belmozgalmakban, melyek a tizenhetedik század utolsó éveit hazánkban végig kísérték, a nép többi elemével együtt a magyar zsidóság is kemény megpróbáltatásokon ment át.

E felekezet annál fájdalmasabban érezte a nehéz idők járasát, mert tagjai az ország legnagyobb részében nem sűrűbb tömegekben, hanem szétszórtan, egy-két családonként éltek az egyes falvakban.

Volt bajok elég, bármi búzgón védte őket a földesur, a kinek beleegezésével, sokszor egyes hivatásra telepedtek le, hogy egyrészt általában szaporítsák a népesség szertelenül lepadt számát, másrészt pedig a nemzet gazdasági szervezetében, egy-két munkát végezzék, melyre a közbizony szempontjából nagyon nagy szükség volt, melyet azonban a munkás nép, a meglévő lakosság maga végezni nem tudott.

A jobbágy és zsellér ősi hagyományainak megfelelően a földművelésnek, állattenyésztésnek szentelte idejét vagy napszámmal kereste kenyerét. Egy kis részük iparral foglalkozott, egy még kisebb részük kereskedést űzött, de csaknem kizárólag nyers terményre vagy marhával. Egyes mezővárosokban akadtak ugyan kereskedők is, kik kül- és belföldi iparcikket hoztak forgalomba, sőt a szabad királyi városokban tekintélyes kereskedelem összpontosult, mely onnan az egész országra kiterjeszté hálózatát.

Csak hogy mindez nem volt elég s az árucserének, az üzleti forgalomnak nem tudott lendületet adni. Szaporítani kellett tehát a kereskedői elemet, hogy a nép némilag értékesíthesse munkájának termékeit s azoknak a sokféle, részben pénzben fizetendő terheket, melyeket reá az állam, az egyház, a vármegye és a földesur róttak, viselni is képes legyen. Első sorban a földes urak érdeke kívánta azt s ezért a földes urak nemcsak nem akadályozták, hanem mindenképen elősegítették falvaikban a zsidók letelepedését. Régen e letelepedés a földes ur akaratára vagy engedélye nélkül egyáltalán nem történhetett, mert nemcsak magánjogi, hanem minden más tekintetben ő volt a közszeg teljathalmu ura. A ki az ő községében élt, az az ő telkén élt, és e telekre nem juthatott másképen, mint az ő akaratától, az ő engedélyével, melyet kizárólag betámasa, tettszese szerint adott vagy lagadt meg.

Törvény és megyei szabályrendelet nem korlátozta e téren akaratát, kis-királya volt birtokának s. azt egyedül kenyekedve szent igazgatta. Elűzhetett onnan bármikor mindenkit, a ki neki nem tetszett s befogadhatta azt, a kit a szomszéd elfűzött. A mohácsi vesz előtt, a nemzeti királyság korában a zsidó lakosság kizárólag a király és kamarája hatósága alatt állt s ezért leginkább a szabad királyi városokban, melyek földesura maga a szent korona s viselője a király volt, telepített meg. De már akkor is keretek és nyertek egyes főurak kiváltságot arra, hogy jóságaikra zsidót fogadhassanak be.

A mohácsi csapás után, mely a régi államszervezetet egészen fölforgata, meggyöngyűltén a központi hatalom, mely addig a zsidókat a völeik egy városban élő polgárok üldözései ellen megoltalmazta, némely város kiűzte területéről a zsidókat. Az így elűzöttek s általában a külföldről beköltözők a földes urak jóságain, természetesen a földes

urak beleegyezésével alkottak magoknak új otthonot. A magyar zsidók egyes egyedül a földes uraknak, a Dunán túl kivált néhány főúri családnak köszönheték, hogy a török korszak viharos eseményei ki nem irtották őket. A Dunán túl első sorban a Battyhányi és Eszterházy főúri családok adtak nekik jószágaikon menedéket s védtek őket századokon át szakadatlanul és sikeresen mindaddig, míg egy új korszak hajnalhasadásával az állam, a törvény nem fogadta őket védelmébe.

Pedig ezek a főurak s mindazok a földes urak, kik az ország többi vidékein is megnyitották jószágait a zsidóknak, rendkívül hitbuzgó, melyen vallásos, egyházuk érdekeikért nagy áldozatokat hozó férfiak voltak. És ha mégsem találták hitökbe ütköznek azt, hogy jószágaikon zsidókat telepítsenek meg s őket ép oly jó indulattal védjék, mint a többi, a földesurral egyháziilag is egy alapon álló népességet, ennek oka egyszerűen az, hogy szükségük volt a zsidókra és méltányolni tudták annak a szerény, de hasznos munkának az értékét, melyet a zsidó lakosság a szocial-gazdasági szervezetben végeztet.

A mohácsi vész után egy-két város kivételével a földes urak jószágain huzódott meg a magyar zsidóság s a földesúri hatalomnak köszönte megmaradását azon szörnyű megpróbáltatások közepett, melyeken a haza más lakosaival együtt a török korszak folyamán átment. A magyar földesur volt az ő oltalma, nem pedig az államhatalom, melyet egész más feladatok vettek akkor igénybe.

Mindazáltal a XVI. és XVII. század török harcrai és belvillongásai nagyon megtizedelték valamint az egész, akképen a zsidó lakosságot is s különösen az észak-keleti vármegyében talált az első, szélesebb körű összeírás, mely a Buda visszafoglalása utáni évekből (1698—9) ismeretes, szertelenül gyér számú zsidóságot, mely a nevekben következve a szomszédos Lengyelországból szivárgott be, még pedig úgy látszik épen azon időkben, mert egy része még nem is végleg telepedett itt meg. Így például Lubló városában (1698. aug.) 6 családot írtak össze, kik mind szandecziek vagy tarnoviaiak voltak; az egyik 2 fiával élt a városban, a többinél nem említettek családát, ami arra vall, hogy még nem hozták el új lakó helyökre. Mindnyájan kereskedéssel foglalkoztak, kettő mint házaló, de egyikük egészen szegény volt, kereste kenyerét, a többi pedig borral kereskedett, vagyis a magyar bort Lengyelországba szállította ki, hol annak akkor nagy piaca volt.

(Folyt. köv.)

Hirdetések

Két diák

I—4 osztályig teljes ellátásra felvétetik özv. Schillernénál, apatini út 668 sz.

Bolt-helyiség kiadása.

A Grosz Samu férfi-szabó által birt **bolthelyiség** (Kossuth Lajos-utca) f. é. november 1-től bérbeadó.

Lallosevits Jakab
Zombor.

Pártoljuk a kitünő hatású erdélyi ásványvizeket!

Az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület ásványvizei.

A „Livia“ forrás-viz. **HAZAI SELTERS!**
2 liter 20 kr., 1 liter 20 kr., 1/2 liter 15 kr.

Egyetlen élvezeti **„Széchenyi“**
vasas-viz. 2 lit. 30 kr., 1 lit. 21 kr., 1/2 lit. 16 kr.

Orvosi vélemények szerint a legkitünőbb ásványvizek.

Az „Erdélyrészi Kárpát-Egyesület“

országos ásványviz-raktára: BUDAPEST, Aradi-utca 58. szám.

Telefonnál csak a szám 25—15 kérendő.

Zombori főraktár: **Weldinger A. S.**

Kapható mindenütt. — A jövedelem jótékony célra megy.

Jó kosztot és lakást
előnyös föltételek mellett kapható

özv. Kohn-nénál

Zomborban.

(Falcione Lőrincz-féle ház, II-ik emelet.)

4-5% mellett

rendes és rendkívüli jelzalog-kölcsönöket kieszközöl, valamint a legbonyolódottabb conversiókat szintén 4-5%-kal rendezi — gyorsan és discret minden előleg nélkül

Herczeg Sándor

Budapest, Gyár-utca 19.

A zombori Export-gőzmalomrészenyrtársaság
gépjavító műhelye

Ehrenberger József gépész vezetése alatt, elfogad gyors, legjobb és legolcsóbb kivitelre minden a gépész szakmába vágó

javításokat

ugymint:
gőzmozdonyok,
cséplő gépek,
fecskendők,
kaszák, ekék és különféle mezőgazdasági gépeket,
manometer, úgy szintén mindenféle mechanikai munkákat, kerékpárokat, géprészek elkészítését, tizedes mázsákat, öntvényeket, valamint épület lakatos munkákat stb. stb.

A Zombori Export-gőzmalom részvenyrtársaság.

Szülők figyelmébe!

Nyilvánosjogu mintá elemi fiu- és leányiskola

és Középkiskolai Internátus.

BUDAPEST, IV., Ujvilág-utca 16. szám.

A nagymélt. vallás- és közokt.-m. kir. miniszterium által engedélyezett és állami segélyben is részesült fiu- és leány tan- és nevelőintézetembe bejáró, félkosztos és bennlakó növendékek beiratása a jövő tanévre naponkint 9—1 óráig eszközölhető, kellő igazolás mellett azonban az iskolai év folyamán bármikor vétetnek fel növendékek.

Elemi 5- és 6-ik osztály egyrangú a polgári I- és II-ik osztályal

A magánvizsgálatok szeptember havában tartanak.

Ministerleg engedélyezett Középkiskolai Internátusomba elfogadok más nyilvános gimnázium-, reál-, kereskedelmi- vagy polgári iskolába járó tanulókat is a legmérsékeltőbb díjak mellett; az ilyen tanulók correpetícióra is bejáratnak az intézetben.

Szakképzett tanítók, nevelő tanítónők és a tanárok vezetése és felügyelete alatt tanintézetemben a gondos nevelés és tanítás mellett az előirt tantárgyakon kívül a testedzésre, a zenetanításra, valamint a német és francia nyelv oktatására fordítottik kiváló figyelm. — A vallástanítást a hitoktatók a tanintézetben tartják.

Kitünően felszerelt tantermek külön torna-, játszó-, furdó- tágas és jól szellőzhető háló- és éttermek a növendékek részére rendelkezésre állanak.

A leánytanulók nevelő tanítónők által külön tanteremben tanítanak és azoknak gondos nevelése és ápolása alatt állanak.

A tanév szeptember 1-én kezdődik és a tanítás naponkint 9—1 óráig tartatik.

A lefolyt tanévben intézetemben 40 fővárosi és vidéki előkelő család gyermeke részesült oktatásban, miről számos elismerő nyilatkozat tanuskodik.

A bizonyítványok államérvényesek.

Kivánatra bővebb felvilágosítással szivesen szolgál

Szánkási János,
intézeti igazgató-tulajdos.